

Parochieregisters

Het doopsel en het huwelijk van gedoopten maken in de katholieke kerk deel uit van de zeven sacramenten. Het concilie van Trente legde de vormvereisten vast. De aartshertogen Albrecht en Isabella gaven in het 20ste artikel van hun eeuwig Edict van 12 juli 1611 de richtlijnen van de akten van de doopsels, huwelijken en begrafenissen die in de parochieregisters geschreven worden. Tot in de 19^e eeuw dienden deze documenten vaak als registers van de burgerlijke stand. Het systematisch bijhouden van de registers door de burgerlijke overheid dateert van de invoering van de Code civil (Napoleon).

Het "Edict" van 6 augustus 1778 door Keizerin Maria-Theresia.

E D I C T

VAN DE KEYSERINNE KONINGINNE.

***Raekende de Registers der Doopsels,
Houwelycken ende Begraeffenissen.
Gegeven tot Brussel den 6. Augusti 1778.***

Maria – Theresia, by de gratie Gods, Rooms-Keyserinne Douairiere, Koninginne van Duytsland, van Hongarijen, van Bohemen, van Dalmatien, van Croatien, van Slavonien, van Galitzie ende van Lodomire &c. Aerts-Hertoginne van Oostenryck; Hertoginne van Bourgondien, van Iothryck, van Brabant, van Limbourg, van Luxembourg, van Guelderland, van Milaenen, van Styrien, van Carinthien, van Carniolen, van Mantua, van Parme ende Plaisance, van Wirtemberg, van Hoogh ende Neder Silesien, van Auschwitz ende van Zator &c; Princesse van Suabe ende van Trans-silvanien; Marck-Gravinne des Heyligh Rooms-Ryck, van Burgau, van Moravien, van Hoogh ende Neder Lusatien; Gravinne van Hapsbourg, van Vlaenderen, van Artois, van Tirol, van Henegauw, van Namen, van Ferrette, van Kybourg, van Gorice ende van Gradisca; Landt-Gravinne van Alsatie; Vrouwe van de Marche van Slavonien, van Portnaon, van Salins ende van Mechelen; Hertoginne van Lorreyne ende van Bar; Grootte Hertoginne van Toscanen. Hoe noodsaekelyck ende gewigtigh oock geweest zy om eene menighte van Processen ende moeyelyckheden te voorkomen, de onderhouding van den 20sten artikel van het eeuwich Edict der Doorluchtigste Aerts-Hertogen, *Albertus ende Isabella*, van den 12. July 1611, raekende de acten van de Doopsels, Houwelycken ende Begraeffenissen die geschreven worden in de Registers der Parochien, ende welckers onderhouding door veele posterieure Edicten is geordonneert geweest, naementlyck door het gene van den 6. Meert 1754; Wy syn des niet-tegenstaende verwittigt door de clachten die ons syn toegkomen, dat de schickinge van den selven artikel, niet en soude achtervolgt worden in verscheide van onse Provincien in dese Nederlanden, ende dat daer en boven in het meestendeel der Parochien de acten van Doopsels, Houwelycken ende Begraeffenissen met soo wynige aendachtigheyt ende nauwkeurigheyt worden opgesteld, datter daer uyt menighmael verwerringen ende moeyelyckheden ontsaen, tot groot nadeel van onse getrouwe Onderdaenen. Om in soo groote onheylen te voorsien, Wy, by advies van onsen Raede geordonneert in Brabant, ende ter

deliberatie van onsen seer lieve ende seer beminden Schoon-Broeder ende Neve, *Carel-Alexander*, Hertogh van Lorreyne ende van Bar, Grooten Meester van het Duyts-Order, onsen Stadhouder, Gouverneur ende Capiteyn-Generael der Nederlanden, hebben gestatueert ende geordonneert, statueren ende ordonneren de volgende punten ende artikelen.

ARTIKEL I.

De Pastoors, Onder-Pastoors, ofte Deservitores der Parochiale Kercken gelegen binnen den Omtreck van ons Gebiedt in de Nederlanden, sullen sig jaerelycx moeten voorsien van twee Registers in 't witte, bequaem om daer inne te schryven de acten van Doopsels, Houwelycken ende Begraeffenissen dewelcke jeder jaer sullen voorvallen in hunne respectieve Parochien; welcke Registers jeder sullen worden verdeylt in dry deelen, waer van het een sal dienen voor de acten van Doopsels; 't ander voor de gene van Houwelycken, ende 't derde voor de gene van Begraeffenissen.

II.

De Enregistreringe der acten van Doopsels, Houwelycken ende Begraeffenissen sal gedaen worden door den Pastoor, Onder-Pastoor ofte Deservitor; de gene van Doopsels ende Houwelycken soo haest de plegtigheden der selve sullen syn volbrocht, ende de gene van Begraeffenissen, ten laetsten binnen de 24 ueren naer dat de lichaemen ter aerde sullen syn bestelt; alle welcke enregistreringen sullen gedaen worden vervolgens en sonder eenigh wit te laeten in de deelen van de twee Registers dewelcke daer toe syn gedestineert.

III.

In de acten van Doopsels sal worden uytgedrukt de plaetse, den dagh ende de uere der geboorte, den naem denwelcken aen 't kint sal gegeven syn, den genen van desselfs Vader ende Moeder, Peter ende Meter, ende hunne respectieve Woonplaetsen; ende de acten sullen onderteekent worden op de twee Registers, soo door den genen die het Doopsel sal gedaen hebben, als door den Vader, den Peter ende de Meter; en ingevalle den Vader absent waere, sal men daer van mentie maeken in de act.

IV.

Waer het saecken dat den Vader, den Peter, de Meter, ofte jemand van hun niet en konde schryven, sal men in den act mentie maecken van de Declaratie die sy daer van sullen doen, ende sy sullen onder den act op de twee Registers stellen hun gewoonelyck merkteeken.

V.

Alswanneer een Kint door nootsaekelyckheyd sal versekert geweest syn, den genen ofte de gene die de versekeringe sal gedaen hebben, sal daer van den Pastoor, den Onder-Pastoor ofte den Deservitor aenstonts moeten verwittigen, om den Act in de twee Registers te schryven, in welcken Act sal mentie gemaect worden van de plaetse en van den dag der geboorte van het Kint; van den naem van den Vader, van de Moeder ende van den Persoon die de verzekering sal hebben gedaen, ende den selven Act sal onderteekent worden op de voorsejde twee Registers, soo door den Pastoor, Onder-Pastoor ofte Deservitor, als door den Vader ende den genen ofte de gene die de verzekering sal hebben gedaen; ende wat aengaet den gene die niet en sullen kunnen schryven, daer sal in den Act mentie gemaect worden van de declaratie die sy daer van sullen gedaen hebben, ende sy sullen hun teeken daer onder moeten stellen.

VI.

Alswanneer de plegtigheden van het Doopsel sullen gesuppleert syn, sal den Act daer van opgesteld worden gelyck hier boven bevolen is voor het Doopsel, ende men sal bovendien in den selven mentie maecken van den dagh van de versekeringe.

VII.

Ingevalle het Kint onwettig is, sal den Pastoor, Onder-Pastoor ofte Deservitor daer van mentie maeken in den Act van 't Doopsel, sonder dat hy, om die onwettigheyt aen te wysen, sig sal mogen bedienen van eenig merck ofte teeken, ende sonder dat hy oock sal vermogen te noemen den persoon die men aen hem soude verclaert hebben den Vaeder te syn, ten waere dat dien persoon op den Register wilde teekenen: ende waer 't saeken dat het Kint een Vondeling was, den Pastoor, Onder-Pastoor ofte Deservitor sal die omstandigheyt in de Act van het Doopsel uytdrukken, ende hy sal daer en boven in de selven aenteekenen de plaetse ende den dag op de welke het Kint sal gevonden geweest syn.

VIII.

In de Acten der celebrering van Houwelycken sullen geschreven worden de naemen, toenaemen, qualiteyten, de geboorte-ende-woonplaetse der contractanten, als oock de naemen, toenaemen, qualiteyten ende woonplaetse van de getuygen dewelcke daer tegenwoordig sullen geweest syn; welcke Acten op de twee Registers sullen worden onderteekent door de Contractanten, de Getuygen, ende de Pastoors, Onder-Pastoors ofte Deservitores; ende wat aengaet die der Contractanten ofte der Getuygen dewelcke niet en sullen kunnen teekenen, daer sal mentie gemaect worden van het verclaeren 't welck sy daer van sullen doen, ende sy sullen hun gewoonelyck merck-teeken stellen op de twee Registers onder den Act der voorsz. celebrering.

IX.

Daer sal in de voorseyde Acten der celebrering van Houwelycken oock mentie gemaect worden, van den dagh van het Houwelyck, of de Geboden daer van syn uytgeroepen geweest, ende in gevalle men dispensatie van Geboden bekomen heeft, sal men in de selve Acten uytdrucken door wie sulke dispensatie is gegeven geweest.

X.

Ingevalle de gene dewelcke in Houwelyck treden ofte een van hun den volkomen ouderdom van 25 jaeren niet en hadde beryckt, sal men van hunne minderjaerigheydt mentie maecken in de Act, ende indien gevalle, sal in den selven moeten uytgedrukt of de minder jaerige Contractanten geassisteert syn van hunne Vader ende Moeder, Momboirs ofte Curateurs; of sy van hun eene schriftelycke permissie bekomen hebben; ofte wel daer toe geautoriseert syn by Decreet van den Rechter: van welcke permissien ofte Decreten den datum in de Acten van Trouw sal worden verklaert.

XI.

Alswanneer in de gevallen by den voorgaenden Artikel vermeldt, den Vader, Moeder, Momboirs ofte Curateurs sullen tegenwoordig syn in de celebrering van het Houwelyck, sullen sy oock teekenen met de getuygen op de twee Registers den Act die daer van sal worden opgesteld, ende by aldien dat sy niet en kunnen schrijven, sal men daer van mentie maecken in de Act, op het eynde van den welcken, sy sullen stellen hun ordinaire merck-teeken op de twee Registers.

XII.

Is 't dat het Houwelyck geschied in de tegenwoordigheyt van iemand anders als den Pastoor van eenen der Contractanten, Wy begeeren in dien gevalle, dat den Pastoor, Onder-Pastoor ofte Deservitor van de Parochie alwaer het Houwelyck gebeurt, aen het selve tegenwoordig zy, dat hy den Act van de celebrering van 't Houwelyck schryft in de twee Registers van de Parochie, nauwkeurighlyck onderhoudende allen 't gene gestatueert is by ons tegenwoordig Edict; van welcken Act hy aenstonts daer naer eene copye door hem geauthentiqueert sal doen behandigen aen den Pastoor van de Bruyt, denwelcken seffens de selve sal inschryven in de twee Registers van syne Parochie, ende onderteekenen, naer verclaert te hebben, dat zulkx conform is aen het gene aen hem toegesonden is geweest door den Pastoor, Onder-Pastoor ofte Deservitor van de Parochie alwaer het Houwelyck is gecelebreert geweest.

XIII.

In de Acten van Begraeffnisse sal mentie gemaect worden van den dag, en de uere van het overleyden, van den naem, toenaem ende qualiteyten van den overledenen persoon; het welck selfs sal onderhouden worden aengaende de kinderen van wat ouderdom sy moghen wesen; ende den Act sal geschreven ende onderteekent worden in de twee Registers, ten laetsten binnen den tydt van 24 ueren, te rekenen van den genen der Begraeffnisse, door den Pastoor, Onder-Pastoor ofte Deservitor ofte door den genen die de plegtigheyt van de Begraeffnisse, sal hebben verricht.

XIV.

Ingevalle van transporteringe buyten de Parochie, sal den Pastoor, Onder-Pastoor ofte Deservitor van de Parochie van waer het Lichaem getransporteert sal worden, daer van eenen Act opstellen op de maniere uytgedrukt in den voorgaende Artikel, welcken Act hy sal teekenen in de twee Registers, naer alvorens daer inne mentie gemaect te hebben van de Plaets der Begraeffnisse.

XV.

De Pastoors, Onder-Pastoors ofte Deservitores sullen in het schryven op de twee Registers van de Acten van Doopsels, Houwelycken ofte Begraeffnissen, aendchtig syn wel te spellen de

naemen ende toenamen van de personen, ende de selve acten geheel en in 't lanck te schryven, soo leesbaerelyck ende suyverlyck als het hun mogelyck sal wesen, sonder eenige uytshrabbinge, renvoi ofte byvoeginge; ende ingevalle het onnaelaetelyck was eenige uytshrabbinge, renvoi ofte byvoeginge, te doen, sal men'er mentie van maecken op 't eynde van de Act voor de onderteekeningen: ende by aldien de onderteekeningen reets gestelt waeren alear dat men bemerkte de te doene correctien ofte byvoegingen, de Note des raeckende sal nog eens moeten worden onderteekent door alle de gene die den Act sullen hebben onderteekent.

XVI.

Wy willen dat het gene gestatueert is by ons tegenwoordig Edict, nauwkeuriglyck ten opsichte van onse onderdaenen worde onderhouden door de Pastoors, Onder-Pastoors ofte Deservitores die hunne verblyf plaetse hebben in vremde Landen, en welckers Parochien hun voor een deel uytstrecken onder ons Gebiedt.

XVII.

In de maend van Januarius van ieder jaer, te beginnen met de maend van Januarius seventhien hondert en tachentig, sal iederen Pastoor, Onder-Pastoor, ofte Deservitor, eenen der voorseyde twee Registers senden ter Greffie van onsen Raed der Provincie in dewelcke de Parochie gelegen is; maer wat aengaet de Provincie van Limbourg, Wy begeeren dat de Registers sullen gesonden worden ter Greffie van het Hoofd-Gericht van dien naem.

XVIII.

Ingevallye eene Parochie sig uytstreckt onder verscheyde Provincien van ons Gebiedt, den Register sal gesonden worden ter Greffie van den Raed der Provincie waer onder het Pastoreel Huys gelegen is, en alswanneer eene Parochie eensdeels is onder Ons Gebiedt en eensdeels onder een ander, den Register raekende het deel welck aen ons onderworpen is, sal overgelevert worden ter Greffie van den Raed der Provincie in de welcke het selven deel is gelegen.

XIX.

Daer sal aen de Pastoors, Onder-Pastoors ofte Deservitores door de Gemeynte van hunne respective Parochien, op den voet der binne-kosten ofte domiciliaire lasten, worden betaelt voor het houden van het dobbel der selve Registers, twee oorden voor iederen Act van Doopsel, Houwelyck ofte Begraeffnisse, waer onder oock sal begrepen wesen den onkost der Registers: en daer sal hun boven dien op den selven voet der domiciliaire lasten betaelt worden het gene sy verschoten sullen hebben voor het oversenden van het dobbel der Registers ter Greffie van den Raed.

XX.

De Greffiers der voorseyde Tribunaelen sullen jaerlycx in de maend van Februarius, aen de Raeden Fiscaelen van de Provincie overgeven eene nauwkeurige Lyste van de Registers die hun sullen behandigt geweest syn, ten eynde de selve Raeden Fiscaelen hun soudon kunnen versekeren van de overleveringen van alle de Registers door de Pastoors van het Rechtsgebied van de Provincie.

XXI.

De Pastoors, Onder-Pastoors ofte Deservitores dewelcke sullen hebben nagelaeten de dubbels der Registers over televeren binnen den tydt ofte op de maniere in de 17sten Artikel gemelt, sullen ieder verbeuren eene amende van vyftig guldens, waer van de helft sal syn ten behoeve van den armen van de Parochie van den Pastoor die sal syn in gebreck, ende de andere helft ten profyte van den Officier die de vervolging sal doen.

XXII.

Wy ordonneren boven dien aen de Pastoors, Onder-Pastoors ende Deservitores te voegen aen het dobbel der Registers die sy sullen overleveren voor het jaer 1779, eene Lyste van alle de Registers van Doopsels, Dooden ende Houwelycken die sy respectivelyck onder hun gesag hebben; in welcke Lyste sy sullen uytdrukken den datum van het beginsel, ende den genen van het eynde van iederen Register, op pene, ingevallye van gebreck, van eene amende van vyftigh guldens te verdeylen als boven; reserverende ons daer naer te disponeren, op de overleveringe der voorgaende Registers.

XXIII.

De dekens van de Cappittels, Aerts-Priesters, Pastoors der Gasthuysen, Begghynhoven ofte alle andere die regt hebben van Begraeffnisse, sullen sigh nauwkeurighlyck conformeren aen het tegenwoordig

Edict, ende sullen oock binnen de tydt en op de Plaetse dae inne uytgedrukt, het dobbel van hunne Registers van Begraeffenissen overleveren, op pene van te verbueren eene amende van vyftig guldens.

XXIV.

Ende op dat het gene by het tegenwoordig Edict is gestatueert, punctuelyck worde achtervolght, Wy willen dat'er een afdrucksel geafficheert worde in de Sacristye van iedere Parochie, ten eynde dat de Pastoors, Onder-Pastoors ofte Deservitores het selve altyd souden voor ooghen hebben; gebieden hun oock besonderlyck aendachtig te syn, tot het bewaeren ende conserveren der Registers van Doopsels, Houwelycken ende Begraeffenissen, dewelcke sy sullen opgesloten houden; verklaerende dat sy sullen innestaen voor alle schaeden ende interesten die uyt hunne versuymenissen soude kunnen volgen.

Ontbieden daer omme ende bevelen aen onse seer lieve ende getrouwe; die Cancelier ende Luyden van onsen Raede van Brabant, Gouverneur van Limbourg, ende alle andere onse Justicieren, Officieren ende Onderdaenen die hen aengaen mag, dat sy dit tegenwoordig Edict onderhouden ende achtervolgen, ende het selve stiptelyck doen onderhouden ende achtervolgen, sonder verdrag, faveur, ofte dissimulatie; WANT 'T ONS ALSOO GELIEFT,

Des t'oirkonden hebben Wy aen dese tegenwoordige doen hangen onsen grooten Segel. Gegeven binnen ons Stad Brussel den 6. Augusti in't jaer ons Heere 1778, ende van onse Rycken het 38ste. Was gearapheert, *Crump. Vt. Leeger stond: By de Keyserinne Douairiere ende Koninginne in Haeren Raede*, onderteekent, *F. Lanné*, ende den grooten Segel van *Haere Majesteyt*, gedrukt in rood wasch daer aen uythangende aen dubbelen steerte van Perkament.

TOT BRUSSEL, Uyt de Koninglycke Druckerye *Men vintse by A. D'OURS, Boekdrukker ende Boekverkooper in de Pondermerkt.* PRYS DRY STUYVERS.